

УДК 332.330

Лук'яненко Н.Е.¹, Іванова М.В.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. М-612сп НУ «Запорізька політехніка»

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ

Економічна та соціальна сфери України у 2022–2023 рр. під дією повномасштабної збройної агресії Російської Федерації опинилась у надскладній ситуації, що негативно впливає на умови ведення бізнесу. Падіння вітчизняної економіки у 2022 р. було найглибшим за всю історію України. У 2022 році падіння промисловості сягнуло 38%.

Таким чином, повномасштабна війна спричинила значну кризу в промисловості. Є декілька причин цьому:

1. Безпекова ситуація (постійні обстріли окупантами цивільної і виробничої інфраструктури) та руйнування великої кількості підприємств («Азовсталь», «Монделіс Україна», «Зоря Машпроект» та інші).

2. Труднощі із логістикою, особливо для експортоорієнтованих галузей – АПК, ГМК і т.д. (наприклад, «ЗФЗ» – підприємство змушено було закритися через труднощі з логістикою та замовленнями, «Мотор Січ» та «Прогрес» втратили ринок збуту).

3. Брак обігових коштів.

У перші місяці війни не працювало понад 40% підприємств, тисячі людей втратили джерела доходу. Загалом через вторгнення Україна втратила від 5 до 7 млн. робочих місць. За підсумками першого кварталу 2022 року промисловість скоротила виробництво на 34%, будівництво – на 47%, гірничо-металургійний комплекс – на 53%.

За опитуванням, низка проблем, з якими стикнулися малий та середній бізнес у 2022 році, включає у себе: зниження попиту/ втрата традиційних ринків збуту, збільшення витрат, зниження продуктивності праці, неможливість прогнозування та побудови довгострокових стратегій через невизначеність, відсутність можливості підвищення оплати персоналу, порушення ланцюжків постачання,

У 2023 р., для МСБ найбільшою проблемою лишається низька купівельна спроможність українців та нестача фінансування й доступу до кредитування, брак кваліфікованих фахівців та проблеми з бронюванням співробітників від мобілізації, брак палива, проблеми з електроенергією, руйнування виробничих потужностей, відсутність необхідних сировини та матеріалів, недобросовісність конкурентів, пошкодження майна у результаті активних бойових дій, корупція.

Експортери стикаються зі значними проблемами у транспортуванні продукції на зовнішні ринки з огляду на часткове блокування моря та кордонів.

У 2023 році ситуація у бізнеса покращилась. Це пов'язано з: впровадженням податкових пільг, дешевих кредитів (наприклад, кредитна програма 5-7-9 %, урядовий проєкт «єРобота»), роботою зернових коридорів, фінансовою допомогою країн-партнерів, розвиток українського ВПК, зростання купівельної спроможності населення, стабілізація нової логістики, ринків збуту та ресурсів, зростання держзамовлень, зняття обмежень на експорт до ЄС, тощо.

Майже через рік після вторгнення більшості опитаних українських малих і середніх підприємств (МСП) вдалося стабілізувати свою діяльність, що свідчить про їхню стійкість в умовах нищівного впливу війни на економіку. Наприкінці 2023 року більшість компаній (62%) працювали на повну, майже чверть (24%) — з обмеженнями, 4% — на стадії відновлення роботи, 2% — призупинили діяльність, аби знайшли нові вектори розвитку. А ось 5% підприємців вимушені були закрити бізнес.

Позитивним є збільшення у 2023 році доходів у 32% компаній, що свідчить про успішні стратегії розвитку та адаптацію до ринкових умов.

У червні 2023 р. було зареєстровано рекордну кількість підприємств за останні три роки, а саме 31477 ФОПів. Серед найбільш затребуваних сфер, у яких відкривають нові справи під час війни перше місце посіла роздрібна торгівля, другим за популярністю залишається комп'ютерне програмування.

Підтримка українського бізнесу в умовах війни є надзвичайно важливою для збереження економічної стабільності та здатності країни функціонувати. На нашу думку, на цьому етапі найбільш необхідними для України є такі інструменти та кроки щодо стимулювання розвитку вітчизняного бізнесу:

- допомога й налагодження стійких до кризових умов каналів збуту вітчизняної продукції на експорт, запровадження системи податково-митного стимулювання експортних операцій;
- посилення якості, кількості та доступності наявної фінансової підтримки для суб'єктів бізнесу;
- формування оптимальної моделі системи оподаткування;
- зменшення адміністративних перешкод і бюрократичних процедур;
- розробка програм підтримки для інноваційних проєктів та досліджень;
- запровадження більш ефективної державної системи перекваліфікації населення під наявні та перспективні потреби бізнес-структур;
- створення мережі інформаційно-консультативної підтримки підприємства для забезпечення бізнес-структур актуальною інформацією;

- сприяння розвитку галузей із високим потенціалом стати рушійною силою економічного розвитку (сільське господарство та харчова промисловість, ІТ, будівництво та інфраструктура);
- лобіювання державою прийняття України до ЄС;
- розвиток партнерства між урядом, бізнесом та громадянським суспільством.